

För *Stockholms-Tidningen* av Ernst
Granhammar.

T. v. bokbindare K. G. Andersson, "Forsbrohultets kompositör". T. h.:
lantbrukare Ivar Hultström kompositör till "Vårskogen".

I dessa tider då alla våra hembygds-skatter börja inrangeras inom den kulturella forskningens hägn och vård, torde det måhända verka något dilettantmässigt att skriva om folkmusiken ur ren ideell lekmannasynpunkt. Att skriva om denna allmogekonst på samma sätt som då man redogör för uppmätningen av en gammal boplats eller insamlingen av gamla husgeråd är motbjudande. Spelmanskonsten är en ännu levande företeelse, frisk och sund samt stadd i märkbar utveckling och folkmusiken är ännu den äkta bygdebefolkningens andliga spis i fråga om musik.

Vem kunde ana, då man i slutet av 1800-talet gned sin fejla vid logdanserna, att de låtar man då spelade skulle en gång få heder och värdighet av vetenskapsmaterial. Att t. o. m. svenska staten skulle bevilja anslag för samling och konservering av dessa melodier, var nog ingen som kunde tänka sig för omkr. trettio år sedan. Genom detta har dock folkmusikens anseende stigit och blivit till en dyrbar och fager blomma i hembygdsforskningens örtagård. Men det är inte blott forskarna och samlarna som skola ha hedern av detta, utan först och främst de spelmän, unga och gamla, som skapat dessa melodier och tonsammansättningar.

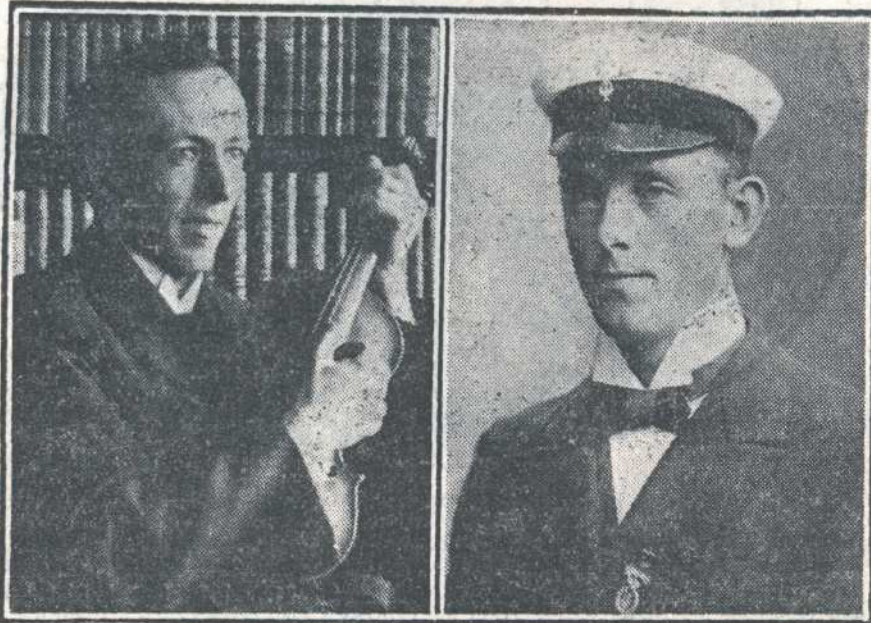
I ett landskap som Södermanland, där varje socken har sina märkliga fornminnen, där gå ännu sägen och saga friskt på folkets läppar. I befolkningens trediga fantasi har det växt fram en förfinad och kultiverad folkdiktning även i visans, balladens och instrumentlätens gestalt. Från bergakungens port vid Stavsjö i södra delen av landskapet, till historiska borgar vid Mälarstränderna i norr, ha sagorna framförts vid sländans surr eller under folkvisedansens monotona rytm. I fagra hult och hagar har ungdomen mötts till dans och lek efter fiolens toner och fiolen har fått klang och rytm av den leende naturen och melodin från herrgårdssalongernas spröda spinetter. Här om någonstades kan man tala om att dansen gått kring Långhalsens långa sjö, vid vars stränder ett trettiotal herrgårdslasader

Vingåkersvargen, Glaböln, Necken, Lärstringe-Anders och Spel-Anders i Råby, m. fl.

Det förefaller emellertid som om en ny allmogemusik har blandat sig med de gamla, från herremanssätena härstammande melodigrunderna. De spelmän som nu växa fram skapa nya låtar i gammal ren bondestil med motiv från by och bygd. Det gamla festglada herrgårdshivet med sina traditionella baler och kalaser med musik och sång är snart blott en saga. De melodier som till äventyrs ännu någon gång ljuda från ett öppet och festupplyst herrgårdsfönster äro blott "dagsländor" ur jazzkulturens tidevarv och för magert till anammande för sund bygdebefolkning.

Vid den uppspelning och lättävlan som försiggick vid årets spelmansstämma å Vibyholm i Årdala, förekommo låtar av en helt ny karaktär. En del tycktes vara påverkade av de i en hälsingepolska ofrånkomliga rullsträcken (arpeggierna) och en del hade en viss likhet med dalalåtar. Detta säkerligen en mindre lycklig följd av de kringresande spelmännens repertoarer från olika orter, som förvillade begreppet för den karakteristiska provinsmusiken. En del låtar voro dock typiska landskapsbilder i klingande dur med små inslag av moll här och där. Det saknades inte musikbegävnig och fantasi men kanske en smula originalitet. Av de melodier som förekommo i tävlan prisbelönades fem stycken och av dessa sattes tvenne låtar i första rummet, nämligen en originell s. k. senpolska benämnd "Forsbrohultet", i B-dur, och en hurtig och glad gänglåt i F-dur och d-moll, benämnd "Vårskogen". Den senare så typiskt sörmäländsk att man nästan tycker sig se en slingrande landsväg genom en björkhage en ljus sommarnatt med spelmän och stojande ungdom. Polskan är komponerad av bokbindare C. G. Axelsson från Hagstugan i Floda socken och gänglåtens av lantbrukare Ivar Hultström å Fors, även i Floda. Här ha dessa båda kompositörer gjort, som de själva säga: "ett par blygsamma försök till litet Sörm-

För Stockholms-Tidningen av Ernst Granhammar.

T. v. bokbindare K. G. Andersson, "Forsbrohultets kompositör". T. h.: lantbrukare Ivar Hultström kompositör till "Vårskogen".

I dessa tider då alla våra hembygds-skatter börja inrangeras inom den kulturella forskningens hägn och vård, torde det måhända verka något dilettantmässigt att skriva om folkmusiken ur ren ideell lekmanasynpunkt. Att skriva om denna allmogekonst på samma sätt som då man redogör för uppmätningen av en gammal boplats eller insamlingen av gamla husgeråd är motbjudande. Spelmanskonsten är en ännu levande företeelse, frisk och sund samt stadd i märkbar utveckling och folkmusiken är ännu den äkta bygdebefolkningens andliga spis i fråga om musik.

Vem kunde ana, då man i slutet av 1800-talet gned sin fejla vid logdanserna, att de låtar man då spelade skulle en gång få heder och värdighet av vetenskapsmaterial. Att t. o. m. svenska staten skulle bevilja anslag för samling och konservering av dessa melodier, var nog ingen som kunde tänka sig för omkr. trettio år sedan. Genom detta har dock folkmusikens anseende stigit och blivit till en dyrbar och fager blomma i hembygdsforskningens örtagård. Men det är inte blott forskarna och samlarna som skola ha hedern av detta, utan först och främst de spelmän, unga och gamla, som skapat dessa melodier och tonsammansättningar.

I ett landskap som Södermanland, där varje socken har sina märkliga fornminnen, där gå ännu sägen och saga friskt på folkets läppar. I befolkningens trediga fantsi har det växt fram en förlinad och kultiverad folkdiktning även i visans, balladens och instrumentlåtens gestalt. Från bergakungens port vid Stavsjö i södra delen av landskapet, till historiska borgar vid Mälarstränderna i norr, ha sagorna framförts vid sländans surr eller under folkvisedansens monotona rytm. I fagra hult och hagar har ungdomen mötts till dans och lek efter fiolens toner och fiolen har fått klang och rytm av den leende naturen och melodin från herrgårdssalongernas spröda spinetter. Här om någonstades kan man tala om att dansen gått kring Långhalsens långa sjö, vid vars stränder ett trettiotal herrgårdsfasader

Vingåkersvargen, Glaboln, Necken, Lästringe-Anders och Spel-Anders i Råby, m. fl.

Det förefaller emellertid som om en ny allmogemusik har blandat sig med de gamla, från herremanssätena härstammande melodigrunderna. De spelmän som nu växa fram skapa nya låtar i gammal ren bondestil med motiv från by och bygd. Det gamla festglada herrgårdslivet med sina traditionella baler och kalaser med musik och sång är snart blott en saga. De melodier som till äventyrs ännu någon gång ljuda från ett öppet och festupplyst herrgårdsfönster äro blott "dagsländor" ur jazzkulturens tidevarv och för magert till anammande för sund bygdebefolkning.

Vid den uppspelning och lättävlan som försiggick vid årets spelmansstämma å Vibyholm i Årdala, förekommo låtar av en helt ny karaktär. En del tycktes vara påverkade av de i en hälsingepolska ofrånkomliga rullsträcken (arpeggierna) och en del hade en viss likhet med dalalåtar. Detta säkerligen en mindre lycklig följd av de kringresande spelmännens repertoarer från olika orter, som förvillat begreppet för den karakteristiska provinsmusiken. En del låtar voro dock typiska landskapsbilder i klingande dur med små inslag av moll här och där. Det saknades inte musikbegåvning och fantasi men kanske en smula originalitet. Av de melodier som förekommo i tävlan prisbelönades fem stycken och av dessa sattes tvenne låtar i första rummet, nämligen en originell s. k. senpolska benämnd "Forsbrohultet", i B-dur, och en hurtig och glad gänglåt i F-dur och d-moll, benämnd "Vårskogen". Den senare så typiskt sörm-ländsk att man nästan tycker sig se en slingrande landsväg genom en björkhage en ljus sommarnatt med spelmän och stojande ungdom. Polskan är komponerad av bokbindare C. G. Axelsson från Hagstugan i Floda socken och gänglåten av lantbrukare Ivar Hultström å Fors, även i Floda. Här ha dessa båda kompositörer gjort, som de själva säga: "ett par blygsamma försöktilllittet Sörm-